

Dyscalculieonderzoekstraject basisscholen Passend Onderwijs Almere

Dyscalculie wordt gezien als een zeldzame stoornis. Circa 10% van alle leerlingen kampt met ernstige rekenwiskunde-problemen. Bij ongeveer 2% van alle leerlingen kan deze problematiek benoemd worden als dyscalculie.

In dit document lichten wij de werkwijze toe van Passend Onderwijs Almere bij het vaststellen van dyscalculie bij kinderen. Deze werkwijze is gebaseerd op het Protocol Ernstige RekenWiskunde-problemen en Dyscalculie (protocol ERWD). We beschrijven een stappenplan dat school en ouders samen met Passend Onderwijs Almere doorlopen, vóórdat dyscalculie kan worden vastgesteld en een leerling een dyscalculieverklaring kan ontvangen.

Gespecialiseerde onderzoekers/rekenexperts van Passend Onderwijs Almere kunnen/zullen uitsluitend een dyscalculie onderzoek uitvoeren als scholen het ERWD protocol hebben gevolgd.

Scholen kunnen voor leerlingen vanaf groep 6 en met een didactische leeftijd van minimaal 30 onderwijsmaanden bij Passend Onderwijs Almere een onderzoekstraject naar Dyscalculie aanvragen. Het onderzoekstraject verloopt in verschillende stappen.

Stap 1 De school aan zet

De school werkt volgens het ERWD protocol (Ernstige Reken- en Wiskunde problemen en Dyscalculie). Het protocol ERWD van Van Groenestijn et al. (2011) beschrijft vier fasen in onderwijsbehoeften van leerlingen bij het leren van rekenen-wiskunde.

In fase oranje dient er intern rekenonderzoek uitgevoerd te worden. Een observatie van een rekenles kan tevens bijdragen aan het verder afstemmen van het leerkracht handelen op de onderwijsbehoeften van de leerling. Het rekenonderzoek en de observatie van stap 1 kunnen al voor groep 6 plaatsvinden. Het onderzoek en de observatie kan de school zelf doen of door Passend Onderwijs Almere laten uitvoeren.

Voor de aanvraag van een rekenonderzoek door Passend Onderwijs Almere levert de school het volgende aan:

- Aanvraagformulier (te downloaden via de website Passend Onderwijs Almere)
- Uitdraai LVS
- Intakevragenlijst: ernstige Rekenproblemen en/of Dyscalculie (te downloaden via de website Passend Onderwijs Almere)

Indien aanwezig:

- Handelingsplannen rekenen

Stap 2   Screening

Wanneer een leerling ondanks het afgestemde handelen (het werken volgens het ERWD protocol) de achterstand niet inhaalt, kan er een aanvraag voor een rekenonderzoek door Passend Onderwijs Almere gedaan worden.

- De leerling scoort op de laatste 3 achtereenvolgende meetmomenten van CITO E of D/V op de Cito rekentoets, of bij een eigen leerlijn afwijkend een aangetoond lager niveau. Bij (hoog)begaafden is een lage C/IV score ook mogelijk. De achterstand moet minimaal 2 jaar zijn, dan wel een leerrendement van lager dan <67% (bij IQ 85-115).
- Er moet tevens sprake zijn van een discrepantie tussen prestaties op rekenen en prestaties op andere vakken (m.n. discrepantie rekenen vs begrijpend lezen).
- Bespreek de leerling met de psycholoog/orthopedagoog van Passend Onderwijs Almere.

Bij de leerling wordt door Passend Onderwijs Almere allereerst een screeningsonderzoek uitgevoerd, bestaande uit twee fases.

Fase 1: de school levert informatie aan:

- Aanvraagformulier (te downloaden via de website Passend Onderwijs Almere)
- Uitdraai LVS
- Intakevragenlijst: ernstige Rekenproblemen en/of Dyscalculie. Waar onder andere uit blijkt dat het ERWD protocol is uitgevoerd (te downloaden via de website Passend Onderwijs Almere)
- Algemene intakevragenlijst ouders (via psycholoog/orthopedagoog van Passend Onderwijs Almere)
- Verslag van het interne rekenonderzoek uitgevoerd door rekenspecialist of leerkracht/IB'er op spoor 3)
- Handelingsplannen rekenen waaruit blijkt dat het ERWD protocol is uitgevoerd en de hardnekkigheid van de problematiek wordt aangetoond.

Bij voldoende aanwijzingen voor mogelijke Dyscalculie door naar fase 2:

Fase 2: sporenonderzoek middels:

- een observatie zowel in de klas als tijdens de specifieke rekenbegeleiding en eventueel een leerkrachtgesprek, gericht op de afstemming van leerkrachtgedrag op de onderwijsbehoeften van de leerling en welke ondersteuning de leerkracht hier eventueel bij ontvangt. Tijdens deze observatie kunnen mogelijk ook aanwijzingen naar voren komen voor secundaire problematiek van de leerling.
- Analyse van de kwaliteit van de handelingsplanning/OPP, o.a. aan welke doelen wordt gewerkt.

Wanneer aangetoond is dat ook de kwaliteit van het onderwijs goed is geweest, is het zinvol om het feitelijke onderzoek naar Dyscalculie te starten.

Wanneer blijkt dat het onderwijs nog beter moet worden afgestemd op de leerling, kan er bij behoefte eventueel rekenonderzoek plaatsvinden, gericht op het in kaart brengen van het rekenproces van de leerling en het bieden van handreikingen voor het onderwijs. In een later stadium kan het onderzoekstraject naar dyscalculie worden hervat.

Stap 3   Dyscalculie onderzoek door Passend Onderwijs Almere

De onderzoeker stelt de toetsen en testen die afgenomen worden samen.

- Reken procesonderzoek
- Intelligentie onderzoek (indien niet voorhanden met geldigheid van twee jaar)
- Eventueel onderzoek naar waaruit hardnekkige rekenproblemen kunnen worden verklaard (zoals mogelijke tekorten in executieve functies, planningsvaardigheden, benoemsnelheid, kortetermijn- en werkgeheugen, aandachtspanne en impulscontrole)
- Bij vermoedens van bijkomende problematiek: onderzoek naar mogelijke secundaire verklaringen.

Stap 4   Indicering/Verklaring

Het onderzoek moet opleveren:

- Zicht op het niveau waar de leerling zich op de meeste rekentaken bevindt.
- Duidelijkheid over hoe antwoorden tot stand komen, welke procedures het kind uitvoert, of het een stappenplan uitvoert, of het termen en begrippen correct toepast.
- De leerbaarheid van de leerling, zone van de naaste ontwikkeling, tot hoever kan het zelfstandig oplossingen vinden en waar heeft het ondersteuning nodig.
- Duidelijkheid over dyscalculie kenmerken
- Indien onderzocht: een verklaring voor de rekenproblemen.
- Indien onderzocht: mogelijk secundaire verklaringen voor de rekenproblemen.
- Effectieve interventies die vanuit wetenschappelijk onderzoek zijn aangetoond.
- Onderwijsbehoeften vanuit naar voren gekomen faciliterende en belemmerende factoren
- Eventuele doelen voor behandeling: rekenproblemen reduceren en/of compenseren en daarnaast motiveren en affectieve processen begeleiden.

ERWD geeft aan dat er nog een half jaar gehandeld moet worden voordat een eventuele dyscalculieverklaring mag worden afgegeven. De verklaring wordt afgegeven na beoordeling van een gedragswetenschapper met een registratie.